

Lysá pod Makytou

Košikárstvo

Česadlá používané pri výrobe plátna

Chov oviec v obci

Život obyvateľov a ich povinnosti

Lysania boli veru pracovití obyvatelia Púchovskej doliny. Každý rok dovážali do panského pivovaru v Dohňanoch 43 siah dreva, krčma v Lysej bola naopak zásobovaná pivom z dohnianskeho pivovaru a panským vínom. Lysania tiež chodili kupovať a predávať do Púchova na trhy a jarmoky, ktorý je vzdialený od Lysej na míľu. Medzi povinnosti obyvateľov patrilo aj prevážanie soli z významného solného skladu v Púchove na Moravu.

Tridsiatková stanica

Obec Lysá pod Makytou ako posledná obec na slovenskej strane pohraničia, nachádzajúca sa na obchodnej ceste vedúcej na susednú Moravu, sa prirodzene stala sídlom mýtnej stanice. V Lysej sa dom pre zamestnancov Tridsiatkovej stanice staval od roku 1741. Aj mapa s vyznačenými parcelami obce z roku 1832 dosvedčuje, že v centre dediny stála tridsiatková pohraničná stanica, ktorá sa nachádzala na mieste pôvodnej mýtnice z čias stredoveku. O jej významnom postavení svedčí i fakt, že v súčasnosti na tomto mieste stojí budova obecného úradu. V jednom dome býval kontrolór tridsiatkového úradu, v druhom takom dome žil zasa dozorca úradu.

V časoch platnosti Tereziánskeho urbáru boli poddaní povinní pracovať pre zemepána jeden deň v týždni. Nielen táto práca bola ich povinnosťou, jedenkrát do roka sa museli vydať na jednu ďalekú cestu pre zemepána s vozom, avšak tá nemohla byť vykonávaná v čase oračky, žatvy či kosenia a nemsela presiahnuť dva dni. Vrchnosť hradila všetky poplatky spojené s cestou – išlo o mýta, tridsiatky, či poplatky v hostincoch. V prípade dovozu tovarov na trhy a jarmoky mohli poddaní vykonávať prevoz len na základe zmluvy a za úplatu.

V tomto období mohli predávať a kupovať slobodne tabak, maslo, ľan, med či konope. Zachované sú aj sťažnosti Lysanov, veď povinní boli i prevážať drevo zo zubáckych lesov do krčmy v Púchove – išlo o prácu na dva dni a potrebné boli 4 záprahy. Dlhé fúry museli vykonávať do Hlohovca i do Pezinka. Veru neboli to jednoduché časy pre Lysanov.

Trhy a remeslá

Lysá bola známa svojimi trhmi na dobytok. Tie sa konali päťkrát ročne a súčasne s nimi sa konali aj výkladné trhy. Postupne sa z jarmokov stala kultúrne – historická tradícia. Po štyridsaťročnej prestávke bol v roku 1992 v Lysej pod Makytou obnovený Ondrejský jarmok.

Mnoho obyvateľov sa zaoberalo poľnohospodárstvom, boli to dobrí roľníci, spracovávatelia dreva, alebo chovali dobytok. Nielen poľnohospodárstvom, ale aj domácimi remeslami vynikali obyvatelia dediny Lysá.

Výroba papúč – papuče sa vyrábali z valchovaného, prevažne čierneho súkna. Podrážky potom zošivali, tzv. „mrežovali“, v niekoľkých vrstvách do potrebnej hrúbky. Taktiež vyrábali tzv. „pantofle“, ktoré zdobili gombičkami alebo farebnými kytajkami.

Výšivkari – hodváb a zlato boli materiály, ktorými zdobili liturgické rúcha zo zamaty, hodvábu alebo brokátu. Strieborné či zlaté nite, ale aj perleť a farebné kovy, sa používali pri tomto zriedkavom remesle.

Košíkari – plietli z nelúpaného vrbového prútia koše, košíky a noše, ktoré boli určené pre každodennú spotrebu. Lúpané vrbové prútie sa používalo na honosnejšie výrobky.

Tkáči – ľanové a konopné plátno vyrábali na krosnách. Išlo o veľmi žiadaný tovar, ktorého príprava však bola veľmi pracná. Barchet bola hrubá bavlnená tkanina, z ktorej sa vyrábali pracovné odevy.

Manufaktúra v období 1725-1825

Vznik prvej manufaktúry na súkno v Banskej Bystrici v roku 1725 a vznik Šaštínskej kartúnky, ktorá bolo v tomto období najväčší manufaktúrny podnik na území Slovenska, sa prejavil aj na živote obyvateľov tak vzdialenej obce Lysá. Potreba novej pracovnej sily v týchto podnikoch sa zamerala na chudobné hornaté oblasti, a tak sa dostala kartúnka až na Lysú, kde vznikla ústredná faktória, ktorá dávala prácu 3200 ľuďom z 20 obcí. Ľudia priadli najmä v zime a zväčša doma.

Tradície dnes

Obec vyvíja snahu o zachovanie tradícií, a tak každoročne usporadúva

- Fašiangový sprievod
- Folklorne slávnosti
- Ondrejský jarmok

Interiér kostola

Miesto kde stála Tridsiatková stanica

Kostol

Zvonica Strelenka

Kaplnka Dešná

